

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ПСИХОЛОГА»

Дисципліна № _____

Кількість кредитів ЄКТС – 3 кредити

I. Основна мета спецкурсу полягає у ознайомленні студентів з теоретико-методологічними і практичними питаннями професійної етики; формуванні у них високих стандартів здійснення професійної діяльності; виробленні глибокого розуміння природи базових етичних принципів, обов'язкових для реалізації набутих фахових знань, вмінь та навиків з психології, психотерапії у відповідальний спосіб, а також у ознайомленні зі шляхами морального вдосконалення в контексті професійного розвитку особистості.

II. Місце навчальної дисципліни в програмі підготовки фахівців даного напрямку підготовки (спеціальності).

Дисципліна спецкурсу «професійна етика психолога та психотерапевта» дозволяє набуту студентам додаткових фахових компетентностей при опануванні циклу дисциплін професійної підготовки.

III. Завдання дисципліни сформувані знання щодо моральних дилем, які виникають в професійній діяльності, з'ясувати основні підходи до їх розв'язання та навчити студентів застосовувати методики підвищення фахової компетенції шляхом оволодіння основними положеннями професійної етики.

IV. Основні знання та уміння, яких набуває студент після опанування даної дисципліни

Результати навчання	Компетентності
<p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зміст основних категорій етики та моральної свідомості; - сутність та співвідношення феноменів моралі, моральності та етики в контексті оволодіння обраним фахом; <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аналізувати роботу фахівця з психології та психотерапії, на предмет дотримання ним стандартів професії та етичності його дій; - дотримуючись етичного кодексу обирати коректний стиль взаємодії з клієнтом, а також ближнім та дальнім оточенням.	<p>Пізнавальні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - засвоєння основ професійної етики спеціаліста (практичного психолога, психотерапевта); - вироблення чіткого розуміння ролі етичних норм у професійній діяльності фахівця та їх значення при допомозі підопічному. <p>Практичні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - формування цілісного розуміння змісту основних принципів професійних етичних кодексів за напрямками «психологія», «психотерапія» та практичне застосування їх у подальшій професійній діяльності; - вміння ефективно налагоджувати контакт з іншими людьми в рамках професійної діяльності, із усвідомлюючи значення тактовності, коректності, конфіденційності.
<p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вимоги професійної етики до психолога, психотерапевта. - моральні засади сучасної культури спілкування та процедурні вимоги до представника обраного фаху (психолога, психотерапевта) в контексті забезпечення загального блага. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - практично застосовувати категорії моралі, реалізувати потреби у моральному вихованні та самовихованні, зокрема у сфері професійної діяльності;	<p>Творчі:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність до творчого пошуку найбільш сприятливих шляхів взаємодії з клієнтом, уникнення потенційно несприятливих ситуацій та майстерного розв'язання конфліктних ситуацій у відповідності з морально-етичними вимогами до фахівця з відповідного фаху; - запобігання появи неоднозначно-трактованих ситуацій чи ситуацій, загрозливих для психологічного здоров'я клієнта, фахово та компетентно долати ситуації, що можуть загрожувати ефективності подальшої взаємодії фахівця та клієнта. <p>Соціальні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвідомлення ситуацій морального вибору та розуміння важливості дотримання основних

<p>- виокремлювати моральну проблематику із соціокультурного життя, використовувати здобуті знання з метою розбудови культури, морального спілкування та загального добробуту в суспільстві.</p>	<p>моральних цінностей у роботі з клієнтом (пацієнтом) для загального блага; - подолання можливих негативних наслідків порушень етичних вимог фахівцями, шляхом особистого дотримання високих стандартів професійних етичних кодексів та боротьби за їх дотримання усіма представниками професійної спільноти.</p>
--	---

V. Короткий зміст дисципліни

Модуль I. Етичні основи професійної діяльності соціального працівника, психолога, психотерапевта (1 кредит)

Тема 1.1. Поняття професійної етики та деонтології.

Професійна етика та професійний етикет. Зміст прикладної етики як однієї з найновіших течій етичної науки. Суть «відкритих моральних проблем» як найкращої демонстрації рівня розвитку прикладної етики. Умови виникнення й призначення професійної етики, її основні функції і завдання. Види професійної етики. Основні засади професійної етики працівників сфери психології, психотерапії, як обов'язкової складової загальної підготовки майбутнього фахівця.

Тема 1.2. Морально-етичні кодекси.

Зміст та історія виникнення морально-етичних кодексів. Роль професійних об'єднань у регуляції етичної поведінки фахівця. Різновиди та особливості етичних кодексів, дотичних до напряму підготовки фахівців з соціальної роботи, психології, психотерапії: лікаря, вчителя, дипломата, юриста. Їх спільні та відмінні риси. Поняття корпоративної етики та корпоративного етикету. Етичні принципи та норми етичної поведінки в закладах освіти, організаціях соціального, психологічного та психотерапевтичного напрямів діяльності на прикладах конкретних установ та приватної практики.

Тема 1.3. Морально-етичний вимір культури спілкування у роботі практичного психолога, психотерапевта

Морально-етичні виміри роботи з підопічним/клієнтом. Етичні проблеми, які найчастіше виникають в процесі неконтрольованої взаємодії фахівця з клієнтом. Морально-психологічні проблеми недотримання професійних етичних вимог. Специфіка відносин «терапевт-клієнт». Небезпеки викривлення професійної поведінки спеціаліста. Професійний етикет та культура спілкування в процесі роботи з клієнтом. Формування професійної честі та гідності, іміджу фахівця. Етичний портрет спеціаліста з соціальної роботи, психолога, психотерапевта.

Модуль II. Основи етичної комунікації та процедурні норми в роботі соціального працівника, психолога, психотерапевта (2 кредити)

Тема 2.1. Етичні стандарти практичного психолога / психотерапевта

А). Вимоги щодо різних сфер застосування фахових етичних вимог. Толерантність. Роль етики у формуванні середовища довіри. Доступність послуг. Специфічні етичні вимоги у роботі з різними категоріями клієнтів.

Б). Етичні стандарти в роботі практичного психолога

Умови етичної діяльності практикуючого психолога. Поняття відповідальності та компетентності. Конфіденційність та безпека. Етичні правила професійних досліджень.

В). Етичні стандарти практикуючого психотерапевта

Місце етичної проблематики у філософії різних терапевтичних методів. Базові етичні цінності практикуючого терапевта. Сертифікація та професійні контракти як засоби створення безпечного середовища взаємодії. Визначення та зміст неетичної професійної поведінки. Тривалість дії контрактів.

Тема 2.2. Положення про фахові етичні комісії.

Мета створення та сфери діяльності спеціальних етичних комісій. Напрямки роботи та порядок вирішення спірних питань. Порядок вирішення етичних конфліктів. Санкції та апеляції. Вирішення тематичних психологічних задач.

Тема 2.3. Морально-етичні вимоги до фахівців з соціальної роботи, психології, психотерапії щодо розв'язання професійних конфліктів.

Ситуації морального вибору. Моральний конфлікт як процес та як проблема. Види професійних конфліктів, причини їх виникнення. Стилі поведінки у конфлікті. Шляхи запобігання професійним конфліктам. Способи подолання конфліктів у максимально безпечний для всіх сторін спосіб. Реакція на порушення вимог професійної етики і моралі з боку колег та подальші дії розв'язання подібної ситуації.

Тема 2.4. Етичні принципи застосування медіації.

Поняття медіації та її особливості. Потенціал використання медіації у роботі психолога, психотерапевта. Етичні засади ведення процесу медіації професійним психологом, психотерапевтом, юристом.

Тема 2.5. Етичні вимоги до наукової роботи спеціаліста з соціальної роботи, психолога, психотерапевта.

Етичність та авторське право. Поняття конфіденційності у роботі з клієнтом та напрацюванні матеріалів досліджень і практики. Професійна етика у проведенні наукових досліджень та застосуванні авторських методик. Академічна порядність. Плагіат та шляхи його запобігання.

VI. Назва кафедри та викладацький склад, який буде забезпечувати викладання курсу

Кафедра етики та естетики, факультет менеджменту освіти та науки. Викладач: доцент, кандидат філософських наук Скрипнікова Софія Віталіївна.

VII. Обсяги навчального навантаження та терміни викладання курсу

На вивчення дисципліни відводиться 90 години (3 кредити ЄКТС).

VIII. Основні інформаційні джерела до вивчення дисципліни

1. Behnke S. Confidentiality in the treatment of adolescents [Електронний ресурс] / S. Behnke, E. Warner // American Psychological Association. – 2002. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.goodtherapy.org/ethics-therapy.html>.

2. Code of Ethics for Counselors and Therapists [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.goodtherapy.org/ethics-therapy.html>.

3. Code of Ethics of the National Association of Social Workers [Електронний ресурс]. – 1999. – Режим доступу до ресурсу: <https://umaine.edu/socialwork/files/2013/02/NASW-Code-of-Ethics.pdf>.

4. Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct [Електронний ресурс] // American Psychological Association.. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.apa.org/ethics/code/>.

5. Апресян Р. Г. Профессиональная, прикладная и практическая этики / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://iphras.ru/uplfile/ethics/RC/ed/kaunas/apr.html>

6. Етичний кодекс психолога Товариства психологів України від 20.12.1990 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://psydilab.univer.kharkov.ua/index.php/ru/literatura-po-tematike-laboratorii/15-etichnij-kodeks-psikhologa>

7. Етичний кодекс психолога. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://uadocs.exdat.com/docs/index-403879.html?page=6>

8. Етичний кодекс Української Спілки психотерапевтів./ [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://usp.lviv.ua/?lang=ua&modul=doc&id=etkod>

9. Етос і мораль у сучасному світі / Аболіна Т., Єрмоленко А., Кисельова О. та ін. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2004. – 200 с.

10. Колтунович Т.А. Етичний кодекс психолога: Навчальний посібник. – Чернівці: ЧНУ, 2007. – 232 с.

11. Малахов В. Етика спілкування: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. – К.: Либідь, 2006. – 400 с.

12. Малахов В. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2006. – 384 с.

13. Пиркова О.Д. Сравнительный контент-анализ этических кодексов психологов двадцати стран / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://elibrary.kubg.edu.ua/1228/1/O_Pirkova_kpp_IPSP01.pdf

14. Положения об этических принципах профессиональной терапевтической лиги (ППЛ). / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.oppl.ru/o-nas/polojenie-ob-eticheskikh-printsipah-ppl.html>

15. Прикладна етика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. Аболіна та ін. Наук. ред. В. Панченко – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 391 с.

16. Шиманова О. Етика і професійна етика: навч-метод. посібник / О. Шиманова. – Л.: ПП Сорока Т. Б., 2013. – 132 с.

17. Этические нормы профессиональной деятельности членов ЕАТА. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу:<http://uata.org.ua/page/61183>; <http://uata.org.ua/documents>

18. Этический кодекс ЕАТА. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу:<http://uata.org.ua/documents>

ІХ. Метод навчання: Інтерактивні лекції, семінарські та лабораторні заняття. Використання методів самостійної роботи студентів по осмисленню та засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації.

Х. Система оцінювання:

Поточний контроль: усні опитування на семінарських заняттях, оцінювання доповідей студентів, експрес-контроль під час семінарських занять (тестування), перевірка самостійної роботи студентів, оцінювання індивідуально-дослідних завдань (есе, реферати, презентації), перевірка конспектів лекцій та семінарів, письмові модульні контрольні роботи (тестування), оцінка застосування отриманих теоретичних знань на практиці в рамках спеціально змодельованих ситуацій (рольові ігри та психологічні задачі) та вміння студентів самостійного моделювання проблемного характеру та пошуку шляхів виходу із них (розробка рольової гри за вказаною проблематикою).

Підсумковий контроль: залік.

ХІ. Реєстрація на навчальну дисципліну: